

สารบัญ

บทบรรณาธิการ
หน้า 1

ดัชนีชี้วัดความ
เชื่อมั่นทางความ
มั่นคงของประเทศ
หน้า 1

ผลการเดินทางเยือน
สปป.ลาว
หน้า 2

สหพันธ์สาธารณรัฐ
บราซิล
หน้า 4

ความสัมพันธ์ระหว่าง
จีนกับสหรัฐฯ กับ
บทบาทของไทย
หน้า 6

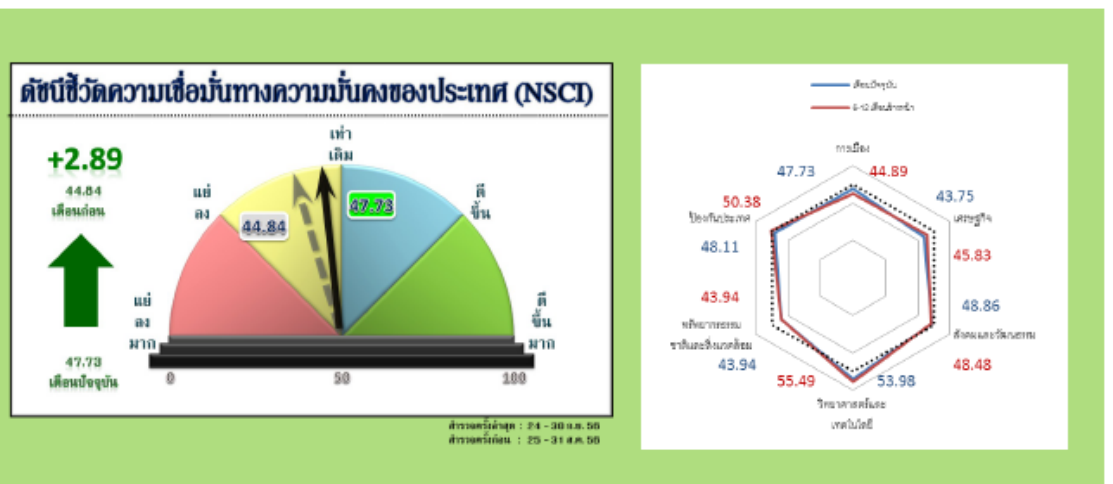
SSC POLL
หน้า 8

*We can't correct the past,
But we might change the future*

...Win Lyovarin...

SSC Strategic Update ฉบับเดือน ต.ค.56 บรรจุไปด้วยเนื้อหาและสาระของประเด็นมากมาย ได้แก่ ผลการเดินทางเยือนสปป.ลาว ตามด้วยบทความสำคัญทางความมั่นคงของโลกเรื่อง สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล ต่อจากนั้นตามด้วยบทความเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ กับบทบาทของไทย สำหรับ SSC POLL ในเดือน ต.ค.56 นี้ เป็นการสำรวจเกี่ยวกับกรณีปัญหาทางพาราดกต้า จนนำไปสู่ความวุ่นวาย และเกิดเหตุการณ์ประท้วงหลายจุดในภาคใต้ของประเทศไทย ผู้ตอบแบบสำรวจคิดว่า ประเด็นที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาระหว่างพาราดกต้า เป็นรูปธรรมมากที่สุด ได้แก่ประเด็น ส่งเสริมการแปรรูปยางพารา โดยสนับสนุนให้ผู้ประกอบการหันมาใช้ยางพาราเป็นวัตถุดิบในการผลิตอื่นๆ มากขึ้น อาทิ ส่วนประกอบเครื่องมือแพทย์ และอื่นๆ เป็นต้น ร้อยละ 39.39 ...

ดัชนีชี้วัดความเชื่อมั่นทางความมั่นคงของประเทศ (NSCI)

สำหรับผลการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรทางด้านความมั่นคงในรอบนี้ได้ผลความเชื่อมั่นทางความมั่นคงของประเทศ (National Security Confidence Index) เป็นระดับดัชนีที่เพิ่มขึ้น + 2.89 จุด จากเดิม 44.84 จุด เมื่อเดือนก่อนหน้ามาเป็น 47.73 จุดในเดือนปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นระดับการเปลี่ยนแปลงในระดับที่ดีขึ้น โดยดัชนีแต่ละด้านของอนาคต 6 - 12 เดือนข้างหน้าเทียบกับเดือนปัจจุบัน ดัชนีลดลงสองด้าน คือ ด้านการเมือง และด้านสังคมและวัฒนธรรม...

ผลการเดินทางเยือน สปป.ลาว

พลตรี ดร.ไชยอนันต์ จันทร์กานานุรักษ์
 ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ศสย.สปป. ได้จัดคณะผู้แทนเดินทางเยี่ยมเยือน สถานทูตไทยและหน่วยงานวิชาการทางทหารระดับสูงของ สปป.ลาว ระหว่างวันที่ 28 – 31 ส.ค.56 ณ เมืองเวียงจันทน์ โดยมี **วิฑูรย์ประสงค์** เพื่อเป็นการขอทราบข้อมูลทางวิชาการ ข้อเท็จจริงปัจจุบัน รวมทั้งข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความร่วมมือทางยุทธศาสตร์ระหว่างไทย – สปป.ลาว เพื่อประโยชน์ในการนำมาเป็นฐานข้อมูลทางวิชาการ ประกอบการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการชายแดนแบบบูรณาการ (Integrated Border Management) ที่สามารถปรับใช้กับบทบาท หน้าที่ และภารกิจของกองทัพไทยในอนาคตต่อไป

ผลการเยี่ยมเยือน นำมาซึ่งการแลกเปลี่ยนข้อมูลและมุมมองทางวิชาการ ที่สอดคล้องกับการจัดทำแนวทางการบริหารงานชายแดนแบบบูรณาการของนักศึกษา “โครงการอบรมผู้นำแห่งอนาคตรุ่นที่ 3” ซึ่งเป็นหลักสูตรในความรับผิดชอบของ ศสย.สปป. มีผลการเยี่ยมเยือนและแลกเปลี่ยนทางวิชาการสรุปได้ดังนี้

ศสย.ฯ ได้เข้าเยี่ยมสถานทูตไทย ณ เมืองเวียงจันทน์ โดย นาย พิษณุ จันทร์วิทัน เอกอัครราชทูตไทย ประจำ สปป.ลาว ให้การต้อนรับ มีข้อสรุป ดังต่อไปนี้

๒. ประเด็นการส่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ ประเทศไทย กับ สปป.ลาว เป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความสัมพันธ์ที่

ใกล้ชิดติดมาอย่างยาวนาน และมีปฏิสัมพันธ์ในทุกระดับ รวมทั้งมีผลประโยชน์ร่วมกันในหลายๆ ด้าน การเผยแพร่ข้อมูล

ข่าวสารที่จะทำให้ประชาชนทั้งไทยและ สปป.ลาว รู้จักหรือเข้าใจกันมากขึ้นจะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่สามารถส่งเสริมและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทย และ สปป.ลาว ให้มีความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น

๒. ประเด็นด้านความมั่นคง ประเทศไทย และ สปป.ลาว ควรค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้านความมั่นคงร่วมกัน โดยเฉพาะประเด็นที่ สปป.ลาว มีความกังวลใจใน เรื่อง “ขบวนการต่อต้านลาว” ที่อาศัยไทยเป็นพื้นที่ในการเคลื่อนไหว เพื่อทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศเป็นไปในทิศทางที่ตึงเครียดขึ้น เนื่องจากรัฐบาลไทยได้เน้นย้ำจุดยืนที่ชัดเจนแล้วว่า “ไทยไม่มีนโยบายสนับสนุนขบวนการต่อต้านลาว และพร้อมจะให้ความร่วมมือกับลาวในการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงของทั้งสองประเทศอย่างเต็มที่” ทั้งนี้

หากทั้งสองประเทศร่วมมือกันพัฒนาพื้นที่ชายแดน ความเชื่อในเรื่องแหล่งช่องสุ่มก็จะลดน้อยลง สำหรับทิศทางการค้าเน้นความสัมพันธ์ของไทยกับ สปป.ลาว ควรมุ่งเน้น “การสร้างความไว้วางใจ” และ “เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน”

๒. ประเด็นปัญหาจากภายนอกของ

ลาว การรุกคืบเข้ามายังลาวของกลุ่มทุนจีน หรือการพัฒนาพื้นที่ชายแดนที่จีนได้เข้ามาพัฒนาทางฝั่งลาวนั้น ทาง สปป.ลาว มองว่าการดำเนินการต่างๆ ของกลุ่มทุนจีน เป็นไปภายใต้ผลประโยชน์ที่เอื้อต่อเศรษฐกิจของจีน ซึ่งในบางพื้นที่ สปป.ลาว มีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วย และได้มีการยับยั้งโครงการต่างๆ เช่น การก่อสร้างบ่อนคาสิโน ซึ่งมีชีวิตดั้งเดิมของชาวลาว ซึ่งมุมมองดังกล่าวอาจจะมีผลแตกต่างจากมุมมองของจีน ที่มองว่าเป็นการสร้างผลประโยชน์หรือการพัฒนาพร้อมกันให้เกิดความร่วมมือระหว่างกัน การพัฒนาเส้นทางคมนาคม โดยเฉพาะโครงการก่อสร้างรถไฟความเร็วสูงนั้น ควรจะต้องมองถึงความจำเป็น และข้อดี-ข้อเสีย เพราะนอกจากจะต้องใช้เงินลงทุนสูงแล้ว ลาวเองจะต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนถึงความพร้อมของประเทศว่ามีศักยภาพเพียงพอหรือไม่ โดยเฉพาะอัตราค่าโดยสารที่ราคาสูง และประชาชนชาวลาวจะได้ประโยชน์อย่างสูงสุดหรือไม่ ซึ่งปัจจุบันโครงการดังกล่าวถูกยักยั้งชั่วคราว ยังไม่ได้ดำเนินการก่อสร้างต่อไป

๒. ประเด็นเรื่อง ASEAN Connectivity รัฐบาลลาวจะต้องศึกษา

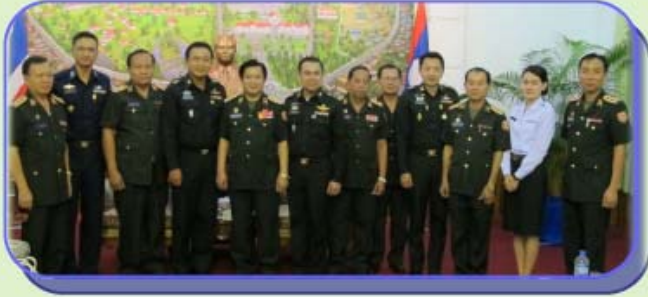
ถึงความพร้อมของประชาชนชาวลาว ว่ามีความพร้อมแค่ไหนในการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม จะก่อให้เกิดการคมนาคมที่มีความรวดเร็วขึ้นจริง แต่ไม่ใช่เรื่องง่ายในการดำเนินโครงการฯ เพราะจะส่งผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมากตามแนวเส้นทางก่อสร้าง สำหรับปัญหาอุปสรรคของแต่ละประเทศในเรื่องของ ASEAN Connectivity ได้แก่

- 1) ด้านภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกัน
- 2) ด้านภูมิรัฐศาสตร์ของอาเซียนที่แยกออกจากกันเป็นทางบกและทางทะเล ทำให้การประเมินความเชื่อมโยงของอาเซียน อาจจะต้องวิเคราะห์ให้ละเอียดถึงในระดับ “อนุภูมิภาค” (sub-region) มากกว่ามองอาเซียนในภาพรวม และ
- 3) เจ้าหน้าที่ที่ประจำอยู่ ณ จุดผ่านแดนยังขาดความพร้อมทั้งในด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะปัญหาการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ ที่อาจส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าในการเดินทางผ่านแดน

...ต่อจากหน้า 2...

ศศย.๑ ได้เข้าเยี่ยมเยือน วิทยาการป้องกันชาติโกสอนพมวิทธาน

ที่เป็นหน่วยงานด้านการศึกษาสูงสุดของกองทัพ สปป.ลาว โดยมี พ.อ. คำหล้า พันไชยสุข หัวหน้าการเมือง วิทยาการป้องกันชาติโกสอนพมวิทธาน และคณะฯ ให้การต้อนรับ มีข้อสรุปดังต่อไปนี้

ผู้แทนวิทยาการป้องกันชาติโกสอนพมวิทธาน กล่าวต้อนรับคณะ ศศย.๑ และได้นำเสนอถึง บทบาทของ “วิทยาการป้องกันชาติโกสอนพมวิทธาน” ที่ดูแลด้านศึกษาทั้งหมดของกองทัพ สปป.ลาว ดังนี้

๒. การดำเนินตามนโยบายต่างประเทศของ สปป.ลาว มีการมุ่งเน้น เสริมสร้างความสัมพันธ์แบบรอบด้านกับทุกประเทศ บนพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและไม่แบ่งแยกลัทธิหรืออุดมการณ์ เพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือในการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายตามที่พรรคฯ กำหนดไว้ ทั้งนี้ ทาง สปป.ลาว จะเน้นให้ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นลำดับแรก ได้แก่ เวียดนาม จีน เมียนมาร์ กัมพูชา และไทย

๓. ผลกระทบที่เป็นปัญหาอุปสรรค เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่าง ไทยและ สปป.ลาว ได้แก่

1) ประวัติศาสตร์ของทั้งสองประเทศตั้งแต่ในอดีต ส่งผลทำให้เกิดความบาดหมางระหว่างกัน รวมทั้งคนไทยบางคนที่มีอคติต่อลาว ดูหมิ่นคนลาว และคิดว่าลาวเป็นเบี้ยล่างตลอด ทำให้เกิดปรากฏการณ์กระทบกระทั่งทางด้านวัฒนธรรมระหว่างไทยกับ สปป.ลาว อยู่บ่อยครั้งผ่านทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์

2) เกิดการแทรกแซงกิจการภายในของฝ่าย สปป.ลาว เอง โดยการใช้ประชาชนชาวไทยที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ในการก่อการประท้วง ซึ่งจะลดทอนมิตรภาพหรือความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ

3) การดำเนินการปักปันเขตแดนระหว่างไทยและ สปป.ลาว ไม่ได้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้

4) เมื่อเกิดกรณีที่มีกระทบกระทั่งความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่าย รัฐบาลของทั้งสองประเทศ ไม่ให้ความสำคัญและเอาใจใส่อย่างแท้จริงในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

๔. แนวทางการแก้ไขปัญหา ได้แก่ การร่วมกันปักปันเขตแดน การร่วมกันเสริมสร้างสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงระหว่างไทย - สปป.ลาว และภูมิภาคอาเซียน โดยพื้นฐานในการดำเนินการต่างๆ ของ สปป.ลาว ภายใต้หลัก 5 ประการ คือ 1) การเร่งรัดการดำเนินการปักปันเขตแดนระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว 2) การยึดหลักการในการดำเนินการ 2 ประการ คือ การไม่แทรกแซงกิจการภายในของมิตรประเทศ และการแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี 3) การร่วมกันส่งเสริมและทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของทั้งสองประเทศ รวมทั้งมุ่งเน้นส่งเสริมให้เกิดความ

เข้าใจอันดีระหว่างกัน 4) การปรึกษาหารือร่วมกันถึงผลกระทบต่างๆ โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณชายแดน อันเป็นอุปสรรคต่อความมั่นคงของทั้งสองประเทศ และ 5) การส่งเสริมทักษะความรู้แก่ผู้ใช้แรงงาน เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในอนาคต

การนำเสนอของ ศศย.สพท. วัตถุประสงค์ของการเดินทางเยี่ยมเยือน วิทยาการป้องกันชาติโกสอนพมวิทธานในครั้งนี้ คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและความไว้วางใจเชื่อใจระหว่างกัน ถึงแม้ว่าในอดีตทั้งสองประเทศจะมีประวัติศาสตร์ทางทหารที่ขัดแย้งกัน แต่ในปัจจุบันทั้งสองประเทศก็ได้มีการพัฒนาความสัมพันธ์ไปในทิศทางที่ดีมากยิ่งขึ้น ผ่านทางความร่วมมือทางด้านวิชาการ ซึ่งถือเป็นการนำร่องให้ทั้งสองประเทศก้าวข้ามปัญหาความขัดแย้งต่างๆ

๕. ความร่วมมือของทั้งสองประเทศ

▶ สปป.ลาว มีความเกี่ยวข้องในฐานะชาติสมาชิก ในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจของภูมิภาค อาทิ กรอบความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกต (Emerald Triangle Cooperation) คณะกรรมการลุ่มแม่น้ำโขง (Mekong River Commission) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี - เจ้าพระยา - แม่น้ำโขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) และกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion Cooperation : GMS) โดยได้มีโครงการก่อสร้างเส้นทางคมนาคมสาย R3A R3B เส้นทางรถไฟความเร็วสูง ตามแผนการพัฒนาเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor) ซึ่งโครงการทั้งหมดล้วนมีความเชื่อมโยงกับกรอบความร่วมมือด้านต่างๆ อีกทั้งยังสนับสนุนต่อเป้าหมายของ ASEAN Connectivity ในชาติสมาชิกอาเซียน

▶ ด้านความมั่นคง พบว่า กรอบความร่วมมือดังกล่าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน อีกทั้งยังเป็นโอกาสของการเกิดปัญหาจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ หรืออาจเรียกว่า “ภัยความมั่นคงไม่ตามแบบ” (Non-Traditional Security) หลายรูปแบบ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับเส้นเขตแดน ปัญหาการลักลอบเดินทางเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย (การหลบหนีเข้าเมือง) ปัญหาแรงงานข้ามชาติที่ลักลอบเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมาย (แรงงานเถื่อน) ปัญหายาเสพติด ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาโรคระบาด/โรคระบาดซ้ำ ปัญหาชนกลุ่มน้อย และปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้าหนีภาษี ทั้งนี้ ศศย.สพท. เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการสนับสนุนข้อมูลแก่รัฐมนตรีกลาโหมในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting: ADMM)

๖. ประเด็นด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Security) ซึ่งทั้ง ไทย - สปป.ลาว ควรพิจารณาร่วมกัน ได้แก่ 1) ปัญหาเสพติดและการปลูกฝิ่น 2) การขายสินค้าเถื่อน อาชญากรรมข้ามชาติ 3) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม 4) ปัจจัยที่เอื้อต่อการให้ “กลุ่มคนบ่ดี” ดำเนินการต่างๆ และ 5) ปัญหาโลกาภิวัตน์ เช่น “Cyber Security”

๗. ข้อเสนอแนะ ประเด็นที่ทั้งสองประเทศควรตระหนักและให้ความสำคัญ คือการสร้างควมไว้วางใจเชื่อใจ การปรับทัศนคติที่ดีต่อกัน และการร่วมกันเขียนประวัติศาสตร์ในเชิงสร้างสรรค์...

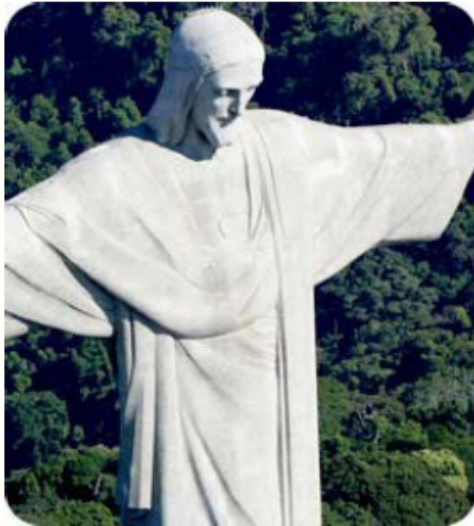

สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล

สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล เป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในลาตินอเมริกา และใหญ่เป็นอันดับ 5 ของโลก เป็นเขตลุ่มแม่น้ำอเมซอน ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีปริมาณน้ำจืด 1 ใน 5 ของโลก ทรัพยากรธรรมชาติประกอบด้วย น้ำมันปิโตรเลียม บอกไซต์ ทองคำ แร่เหล็ก แมงกานีส นิกเกิล ฟอสเฟต พลาตินัม ดีบุก และยูเรเนียม และเป็นสมาชิกองค์การระหว่างประเทศ เช่น FAO G20 IMF MERCOSUR UN UNCTAD UNESCO UNHCR และ WHO มีการปกครองด้วยระบบประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดี ประธานาธิบดีคนปัจจุบัน คือ ประธานาธิบดีดิลมา รุสเซฟฟ์

ผลิตเอทานอลจากข้าวโพด ในขณะที่บราซิลผลิตจากอ้อย

นโยบายด้านเศรษฐกิจของบราซิล ประกอบด้วย พลังงานสะอาด ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยี รักษาเสถียรภาพด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมนโยบายการค้าเสรี สนับสนุนการปฏิรูประบบการเงินโลก ส่งเสริมโครงการลงทุนและระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเป็นเจ้าภาพฟุตบอลโลกในปี 2557 และกีฬาโอลิมปิกในปี 2559 รวมถึง พัฒนาโครงการขุดเจาะน้ำมันซึ่งถือเป็นอนาคตของชาติด้วย สำหรับประเทศคู่ค้าที่สำคัญของบราซิล ได้แก่ จีน สหรัฐฯ อาร์เจนตินา เนเธอร์แลนด์ ญี่ปุ่น และไทย

(Dilma Rousseff) ซึ่งได้ประกาศนโยบายหลักในการบริหารรัฐบาลว่าจะใช้ Orthodox Economic Policy กระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผสมผสานกับการใช้นโยบายทางสังคม การกระจายรายได้ การเร่งดำเนินนโยบายด้านสาธารณสุข โภค การศึกษา และการสาธารณสุข พัฒนาระบบข้าราชการ และควบคุมชายแดน เพื่อป้องกันปัญหาเสพติดและอาชญากรรมข้ามชาติ ปัจจุบันรัฐบาลดำเนินมาตรการต่างๆ ในชื่อ Real Plan เพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเงิน สร้างวินัยการเงิน ปลดปล่อยเงินลอยตัว และลดภาวะเงินเฟ้อ โดยมีเป้าหมายว่าจะลงทุนด้านพลังงานมูลค่าประมาณ 644 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในระหว่างปี 2554 – 2563 โดยจะลงทุนในธุรกิจสำรวจและผลิตปิโตรเลียม ภาคการผลิตไฟฟ้า และเชื้อเพลิงชีวภาพ เนื่องจากเมื่อปี 2553 บราซิลผลิตเอทานอลคิดเป็นร้อยละ 26 ของปริมาณที่ผลิตได้ในโลกเป็นรองเพียงสหรัฐฯ โดยสหรัฐฯ

นโยบายต่างประเทศของบราซิล ประกอบด้วย การยึดมั่นในสันติภาพ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การต่อสู้ความยากจน กระชับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในอเมริกาใต้ ลาตินอเมริกา แคริบเบียน แอฟริกา ตะวันออกกลาง และเอเชีย การไม่แทรกแซงซึ่งกันและกัน รวมถึงรักษาและกระชับความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ และสหภาพยุโรป สำหรับภูมิภาคอื่นๆ บราซิลดำเนินความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับจีน และญี่ปุ่น และยังมีความร่วมมือที่ใกล้ชิดกับอินเดียและแอฟริกาใต้ ภายใต้กรอบเวทีเจรจาสามฝ่ายระหว่างอินเดีย บราซิล และแอฟริกาใต้ (India, Brazil and South Africa Dialogue Forum – IBSA) ปัจจุบันบราซิลขยายขอบเขตความร่วมมือในกรอบไตรภาคีกับอินเดีย แอฟริกาใต้และจีน และความร่วมมือในกรอบพหุภาคีกับ ญี่ปุ่น แคนาดาและยุโรป โดยกำลังขยายความร่วมมือไตรภาคีกับไทยด้วย

...ต่อจากหน้า 4...

ความสัมพันธ์ระหว่างบราซิลกับประเทศใน ตะวันออกกลางที่สำคัญๆ ได้แก่

1) อียิปต์ บราซิลมีความสัมพันธ์กับอียิปต์มาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและการค้า สำหรับด้านการทหาร บราซิลส่งทหารเข้าร่วมกองกำลังรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในช่วงวิกฤตคลองสุเอซ เมื่อปี 2499

2) ตุรกี บราซิลให้ความสำคัญในความสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวระหว่างสองประเทศที่ต่างพัฒนาแบบก้าวกระโดด

3) ซาอุดีอาระเบีย บราซิลมีความสัมพันธ์ด้านการค้าด้านการเมือง และการแลกเปลี่ยนนักวิชาการระหว่างกัน ปัจจุบันบราซิลกำลังขอเข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ใน OIC ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ในกรุงริยาด เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง

4) ซีเรีย บราซิลให้ความสำคัญต่อวิกฤตการณ์ในซีเรีย โดยเสนอให้การใช้อำนาจทหารควรมีขอบเขตที่ชัดเจน และกองกำลังดังกล่าวต้องแสดงความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ ขณะเข้าปกป้อง และ

5) อิสราเอล – ปาเลสไตน์ บราซิลเป็นประเทศแรกในภูมิภาคอเมริกาใต้ที่ให้การรับรองรัฐปาเลสไตน์

ความสัมพันธ์ระหว่างบราซิลกับมหาอำนาจ สหรัฐฯ บราซิลรักษาความสัมพันธ์กับทั้งสหรัฐฯ และประเทศในลาตินอเมริกาที่มีความขัดแย้งกับสหรัฐฯ เช่น เวเนซุเอลา และคิวบา โดยดำเนินความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ บนหลักผลประโยชน์ต่างตอบแทนและการเคารพซึ่งกันและกัน โดยประธานาธิบดีดิลมา รุสเซฟฟ์ ได้เดินทางเยือนสหรัฐอเมริกาอย่างเป็นทางการเมื่อ 9 – 11 เมษายน 2555

โดยยืนยันการเป็นส่วนส่วนด้านยุทธศาสตร์พลังงานระหว่างกัน และยกระดับความสัมพันธ์ด้านการทหาร เช่น กลไกการทหารหรือ Defense Cooperation Dialogue และลงนาม MOU ในความร่วมมือการเป็นพันธมิตรด้านการบิน ความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และการศึกษา และความร่วมมือระหว่างเทศบาลนครต่างๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจสหรัฐฯ กับ บราซิล สหรัฐฯ ให้ความสำคัญกับบราซิลในฐานะมหาอำนาจหนึ่งของโลก และเปิดกว้างในการหารือประเด็นเกี่ยวกับประชาคมโลกกับบราซิล ทั้งในประเด็นการปฏิรูป UNSC ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน ประเด็นด้านการก่อการร้าย และบราซิลถือเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจเป็นอันดับ 1 ในภูมิภาคลาตินอเมริกา โดยประธานาธิบดีโอบามาชื่นชมบราซิลว่าเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาสู่ระบบประชาธิปไตย มีนโยบายต่อสู่ความยากจน ความไม่เท่าเทียมกัน และการลดช่องว่างในสังคม ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับประเทศต่างๆ โดยประธานาธิบดีดิลมา รุสเซฟฟ์ ได้ย้่าว่าบราซิลพร้อมที่จะเป็นผู้นำในประเด็นระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเรื่องอาหาร ซึ่งทั้งสองฝ่ายย้่าความสำคัญของการส่งเสริมประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และความยุติธรรมในสังคม

สำหรับประเทศไทย ไทยและบราซิลได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตตั้งแต่วันที่ 17 เมษายน 2502 จนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลา 54 ปี และนับตั้งแต่ปี 2513 จนถึงปัจจุบัน มีการลงทุนจากบราซิลในไทยเกี่ยวกับการผลิตอุปกรณ์ทางการเกษตร และบริษัทของไทยเคยสนใจจะใช้บราซิลเป็นฐานการลงทุนเพื่อกระจายสินค้าในภูมิภาค เช่น ถั่วเหลืองและธัญพืช รวมถึง สาขาพลังงานทดแทน อาหารกระป๋องและแช่แข็ง อัญมณี อะไหล่รถยนต์ ธุรกิจส่งออก อิเล็กทรอนิกส์ และยานยนต์ ดังนั้น จึงเป็นโอกาสที่ทั้งสองประเทศจะส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุนระหว่างกัน... ❧

ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ และบทบาทของไทย

ASEAN STUDIES CENTER UPDATE

แม้ว่าทั้งจีนและสหรัฐฯ จะเห็นถึงความสำคัญของการร่วมมือกันเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ต้องการ แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งสองประเทศก็กำลังอยู่บนเส้นทางแห่งการปะทะขัดแย้งกันในเรื่องแนวคิดทางยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะกับนโยบายการหวนคืนสู่เอเชียของรัฐบาลสหรัฐฯ ที่นำโดยนายบารัค โอบามา และมีภารกิจที่ต้องตอบโต้กันเกี่ยวกับหลักการต่างๆ ที่ว่าด้วยเรื่องของอำนาจอธิปไตยแห่งชาติ เช่น ปัญหาไต้หวัน และปัญหาหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ เป็นต้น

เหตุการณ์ที่น่าสนใจทางการเมืองระหว่างประเทศต่อกรณี

ดังกล่าว คือ การพบปะเจรจาทวิภาคีในการประชุมสุดยอดระหว่าง นายบารัค โอบามา ผู้นำสหรัฐฯ กับ นายหู จิ่นเทา ผู้นำของจีน (ในขณะนั้น) เมื่อเดือนมกราคม 2554 ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ประเทศ

สหรัฐฯ ที่ได้ทำให้มีการบรรลุข้อตกลงที่สำคัญเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือแบบหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์บนพื้นฐานของการเคารพรวมทั้งการมีผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างจีนกับสหรัฐฯ

ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ 2555 นายสี จิ้นผิง รองประธานาธิบดีของจีน (ซึ่งขึ้นรับตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีจีนใน

เดือนมีนาคม 2556) ได้เดินทางไปเยือนสหรัฐฯ และได้เสนอรูปแบบใหม่ ของความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ซึ่งไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์ของ

ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ และจะเป็นก้าวสำคัญของการสร้างความคาดหวังสำหรับประเทศยักษ์ใหญ่ทั้งหลายจะพิจารณา กำหนดเป็นแนวทางในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันต่อไป

นักวิชาการจีนชื่อ หยวน เฝิง (Yuan Peng) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ จากสถาบันศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศร่วมสมัย (China Institutes of Contemporary International Relations : CICIR) วิเคราะห์ว่า เหตุการณ์ที่ผ่านมาทางประวัติศาสตร์ของการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ได้ชี้ให้เห็นว่าทั้งของจีนและสหรัฐฯ เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่จะนำไปสู่ การสร้างความสงบร่วมกัน ซึ่งจะสามารถหยุดยั้งวงจรของความขัดแย้งและการเผชิญหน้าต่อกันได้ โดยเฉพาะการก้าวขึ้นสู่อำนาจและการเสื่อมถอยอำนาจลงของประเทศขนาดใหญ่ของโลกในประวัติศาสตร์ได้ผลักดันให้นักคิดทางยุทธศาสตร์

ของทั้งสองประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญของวงจรด้านสื่อสารมวลชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคมและการศึกษาที่ได้แทรกซึมการเมืองโลกในแง่ร้ายจากความแตกต่างระหว่างกัน รวมทั้งปัญหาช่องว่างระหว่างผู้นำกับประชาชน อันทำให้เกิดการสร้างนโยบายที่นำไปสู่ความขัดแย้งและการเผชิญหน้ากันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การสื่อสารในระดับระหว่างผู้นำของทั้งสองประเทศจึงมีความสำคัญต่อการสร้างฉันทามติและนำไปสู่รูปธรรมของการปฏิบัติต่อกัน ซึ่งทั้งสองประเทศได้เห็นแล้วว่าต้องดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันบนพื้นฐานของความร่วมมือและเป็นความร่วมมือแบบหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ โดยมีความเคารพซึ่งกันและกันรวมทั้งรักษามลประโยชน์ร่วมกัน อันเป็นรูปแบบใหม่ของความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ดังจะได้กล่าวในประเด็นต่างๆ ต่อไป

เหตุผลสำคัญที่เป็นเบื้องหลังของการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ

หลังยุคสงครามเย็น สหรัฐฯ ได้กลายเป็นอภิมหาอำนาจเพียงหนึ่งเดียว ดังนั้น นโยบายต่างประเทศของจีน จึงมุ่งเน้นการดำเนินความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ เป็นสำคัญ โดยมีเหตุผลสามประการ กล่าวคือ

ประการแรก จีนเห็นว่าสหรัฐฯ เป็นประเทศขนาดใหญ่ที่มีการพัฒนาและมีศักยภาพในการทำสงคราม ขนาดใหญ่ได้ ในขณะที่จีนต้องการรักษาสถานะแวดล้อมให้มีความสงบเพื่อเร่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจตามแผน

ประการที่สอง จีนประเมินว่า ความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดระหว่างจีนกับสหรัฐฯ จะทำให้จีนบรรลุความทันสมัย เนื่องจากสหรัฐฯ เป็นตลาดการค้าที่มีความสำคัญรวมทั้งเป็นแหล่งเงินทุนและมีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี

ประการที่สาม จีนมีข้อพิจารณาว่า สหรัฐฯ เป็นเพียงหนึ่งเดียวที่มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับประเด็นปัญหาไต้หวัน โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ จะส่งผลกระทบต่อการค้ารางวัลซึ่งเอกภาพและบูรณภาพแห่งดินแดนของจีน

ในขณะเดียวกัน สหรัฐฯ ก็ได้วิเคราะห์ประเมินว่า จีนเป็นประเทศที่มีความสำคัญต่อสหรัฐฯ นอกจากที่จีนเป็นประเทศหนึ่งในห้าของคณะมนตรีความมั่นคงถาวรของสหประชาชาติแล้ว ยังมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ต่อสหรัฐฯ ในสี่ประการ ได้แก่

ประการแรก จีนเป็นประเทศที่มีขีดความสามารถและมีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีอาวุธนิวเคลียร์ที่เป็นภัยคุกคามต่อสหรัฐฯ รวมทั้งมีความสำคัญต่อความสำเร็จของสหรัฐฯ ในการจำกัดการแพร่กระจายของอาวุธที่มีอำนาจร้ายแรง

...ต่อจากหน้า 6...

ประการที่สอง จีนเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ในภูมิภาคนี้

ประการที่สาม จีนเป็นประเทศขนาดใหญ่ที่มีการพัฒนาที่รวดเร็วโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งมีบทบาทสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสถานะแวดล้อมของโลก เช่น ปัญหาด้านมลพิษ เป็นต้น

ประการที่สี่ สหรัฐฯ เห็นว่า หลังจากเหตุการณ์ก่อการร้ายที่นิวยอร์กเมื่อปี พ.ศ.2544 การดำเนินความสัมพันธ์กับจีนจะส่งผลดีต่อความสำเร็จในการรักษาผลประโยชน์ร่วมกันโดยเฉพาะการต่อต้านการก่อการร้าย

นอกจากนี้ จีนได้เตรียมการหาทางแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในเชิงยุทธศาสตร์โดย นายหยาง เจียฉือ (Yang Jiechi) รัฐมนตรีต่างประเทศจีนได้กล่าวสุนทรพจน์ที่ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์และระหว่างประเทศของสหรัฐฯ เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2552 ในโอกาสครบรอบ 30 ปีแห่งความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันว่า

“...ความสัมพันธ์ระหว่างจีน-สหรัฐฯ อยู่บนพื้นฐานทางยุทธศาสตร์ของการขยายผลประโยชน์ร่วมในการเสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจของโลก...ควรส่งเสริมความร่วมมือกันโดยใช้ช่องทางที่เหมาะสมในการดำเนินความสัมพันธ์ด้วยการเคารพในอำนาจอธิปไตยของกันและกัน ยอมรับในจุดยืนที่แตกต่างกันเพื่อร่วมมือกันในการรักษาผลประโยชน์ร่วม...รักษาความใกล้ชิดในการเจรจาปรึกษาหารือกัน...ขยายความสัมพันธ์บนความร่วมมือเพื่อเสถียรภาพและผลประโยชน์โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจ...ลดอุปสรรคที่จะเป็นข้อจำกัดระหว่างกันในเรื่องได้วันและที่เบ็ดซึ่งเป็นปัญหาภายในของจีน...”

ส่วนแนวคิดทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ตามที่ประธานาธิบดีบารัค โอบามา ได้ประกาศในการจัดทำยุทธศาสตร์แห่งชาติ โดยกำหนดแนวทางไว้ 3 ประการคือ ประการแรก เน้นการวางรากฐานพลังอำนาจของสหรัฐฯ ให้แข็งแกร่งโดยเฉพาะพลังอำนาจทางเศรษฐกิจ ประการที่สอง เน้นการสร้างสายสัมพันธ์ให้คลุมรอบด้านเพื่อการรักษาผลประโยชน์ของสหรัฐฯ และประการที่สาม เน้นการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ในทุกภูมิภาค โดยส่งเสริมการจัดระเบียบระหว่างประเทศที่เที่ยงธรรมและยั่งยืนเพื่อใช้ระงับปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ รวมทั้งการสร้างกระแสเพื่อกระตุ้นประเทศที่ขัดผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์แห่งชาติทั้งด้านความมั่นคง ความเจริญรุ่งเรือง การเคารพต่อค่านิยมอเมริกัน และการใช้กฎระเบียบระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับบทบาทและท่าทีที่เหมาะสมของไทยต่อความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ

ไทยควรกำหนดท่าทีและจุดยืนทางยุทธศาสตร์ด้วยการรักษาทิศทางและระยะของการดำเนินความสัมพันธ์ทั้งต่อจีนและสหรัฐฯ อย่างได้สมดุล เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทย โดยควรพิจารณากำหนดแนวทางในการดำเนินการในรูปแบบลักษณะที่เป็นสะพานเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ อันจะทำให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ร่วมกันทุกๆ ฝ่ายในภูมิภาค ดังนี้

ประการแรก ไทยควรใช้จุดเด่นในการดำเนินความสัมพันธ์พิเศษกับจีนแบบญาติสนิทเหมือนเป็นครอบครัวเดียวกันและการดำเนินความสัมพันธ์พิเศษแบบเพื่อนสนิท ด้วยการสร้างบทบาทการเป็นสะพานเชื่อมโยงที่มีความสำคัญต่อปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างจีนกับสหรัฐฯ โดยอาศัยสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่มีความเกื้อกูลต่อการเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยง (Hub) ทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งใช้จุดเด่นเรื่องขีดความสามารถในการประนีประนอมต่อประเด็นปัญหาข้อพิพาทด้านความมั่นคงเพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างสันติวิธี เช่น ปัญหาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ เป็นต้น

ประการที่สอง ไทยควรแสดงจุดยืนที่ชัดเจนในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทั้งต่อจีนและสหรัฐฯ ให้ทั้งสองฝ่ายเห็นคุณค่าและความสำคัญของไทยต่อการมีบทบาทนำในเวทีระหว่างประเทศทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค เนื่องจากไทยไม่มีประเด็นความขัดแย้งอย่างมีนัยสำคัญทั้งกับจีนและสหรัฐฯ และไม่มีประเด็นขัดแย้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลประโยชน์ของสหรัฐฯ และจีน โดยเฉพาะกรณีพิพาทในทะเลจีนใต้ ทั้งนี้ ไทยจึงควรแสดงจุดยืนที่เป็นของตนเองอย่างแท้จริงรวมทั้งแสดงจุดยืนร่วมกับสหรัฐฯ หรือกับจีน ในประเด็นที่ควรจะมีจุดยืนร่วม เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทย ด้วยการให้เหตุผลที่ชัดเจนในเชิงหลักการและกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อให้ทั้งจีนและสหรัฐฯ ให้การสนับสนุนจุดยืนของไทยในแต่ละเรื่องด้วย

สำหรับบทบาทที่เหมาะสมของกองทัพไทยในการสนับสนุนการดำเนินยุทธศาสตร์ของรัฐบาลไทยต่อจีนและสหรัฐฯ อย่างได้สมดุล ควรประกอบด้วย

ประการแรก กองทัพไทยควรพิจารณากำหนดแผนงานแบบบูรณาการรวมทั้งมีการหารือในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลักดันเรื่องที่จะเป็นผลประโยชน์ต่อประเทศไทย เช่น การให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการจัดการภัยพิบัติ ความร่วมมือในด้านความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน เป็นต้น

ประการที่สอง กองทัพไทยควรแสดงบทบาทนำในการเป็นเวทีกลางของการพบปะหารือระหว่างจีนกับสหรัฐฯ รวมทั้งประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงในภูมิภาค เช่น ปัญหาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ โดยการจัดสัมมนาทางวิชาการระหว่างหน่วยงานคลังสมองทั้งของไทยและต่างประเทศในมิติเชิงประวัติศาสตร์และกฎหมายระหว่างประเทศ เป็นต้น...๘

ผลการสำรวจ SSC POLL (ต.ค.56)

สำหรับ SSC POLL ในเดือน ต.ค.56 นี้ เป็นการสำรวจเกี่ยวกับกรณีปัญหาทางพาราตกต่ำ จนนำไปสู่ความวุ่นวาย และเกิดเหตุการณ์ประท้วงหลายจุดในภาคใต้ของประเทศไทย ผู้ตอบแบบสำรวจคิดว่า ประเด็นที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเรื่องยางพาราอย่าง เป็นรูปธรรมมากที่สุด ซึ่งผลมีดังนี้

1. ส่งเสริมการแปรรูปยางพารา โดยสนับสนุนให้ผู้ประกอบการหันมาใช้ยางพาราเป็นวัตถุดิบในการผลิตอื่นๆ มากขึ้น อาทิ ส่วนประกอบเครื่องมือแพทย์ และอื่นๆ เป็นต้น 39.39%
2. การผลักดันยางพาราให้เป็นสินค้าส่งออก ซึ่งรัฐบาลสามารถทำ Road Show กับประเทศที่ต้องการซื้อยางพาราได้ 30.30%
3. รัฐบาลควรมีมาตรการประกันยางพารา หรือในระยะสั้น รัฐบาลควรรับซื้อยางพาราไม่ต่ำกว่ากิโลกรัมละ 90 บาท 21.21%
4. การแก้ปัญหาระยะยาวโดยรัฐบาลควรยกเลิกนโยบายส่งเสริมการปลูกยางพารา 4.55%
5. อื่นๆ อาทิ ควรวางแผนการทำโซนนิ่งเพื่อการเกษตรแบบครบวงจร เป็นต้น 3.03%
6. การจัดสรรพื้นที่การปลูกยางพาราใหม่ อาทิ การโค่นยางพาราที่มีอายุเกินกว่า 25 ปี เพื่อนำดินไปปลูกพืชเศรษฐกิจอื่น เช่น ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น 1.52% ...

SSC POLL

ประเด็นที่ผู้ตอบแบบสำรวจคิดว่า จะนำไปสู่การแก้ปัญหายางพาราอย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุด

